

Introducció

El llibre que teniu a les mans conté un relat meravellós en què Hermann Hesse narra la seva infantesa. Aquesta temàtica completa la visió que el gran públic té de les seves obres, atès que les més populars solen donar més importància al pas de l'adolescència a l'adulesa: *Peter Camenzind*, *Sota la roda*, *Demian*, *Siddharta*... En aquest sentit, *La infantesa del bruixot* constitueix un relat de formació particular, en què el protagonista no es fa adult, sinó adolescent. Amb tot, el lector de Hesse hi reconeixerà trets comuns a les seves novel·les, com ara la mística o l'encontre amb l'altre sexe, però sobretot la confrontació sistemàtica amb la seva pròpia biografia. És per això que, abans d'exposar la història que s'amaga rere la publicació del present relat, començarem aquesta breu introducció amb una semblança de l'autor.

Hermann Hesse nasqué el 1877 a Calw (Alemanya), al nord de la Selva Negra, al si d'una família pietista. Els seus pares eren alemanys, però ella havia nascut a l'Índia i ell a Estònia. Tots dos eren missioners evangèlics i havien passat llargues temporades a l'Orient. L'avi matern també havia estat missioner i era un autèntic erudit que «comprenia totes les llengües dels homes».¹ Per acabar-ho d'adobar, el pare de Hesse tenia la nacionalitat russa i l'àvia materna, suïssa, no parlava sinó francès.

El contrast entre l'entorn familiar, tan culte i religiós, i la vida petitburguesa de Calw, doncs, no podia ser més gran. Com en un món paral·lel, Hesse cresqué en un ambient intel·lectual i sobreprotector, entre les rondalles estonianes de son pare i la literatura universal de la biblioteca particular, certament, però també sota el jou ferri de la disciplina i l'austeritat pietistes.

El petit Hermann, tan fantasiós com temperamental, no fou gens fàcil de pujar. Sa mare ens el descriu, en una carta adreçada al seu marit,

---

1. Hermann HESSE: *Die Kindheit des Zauberers*. Copiat a mà, il·lustrat i amb un epíleg de Peter Weiss. Frankfurt del Main: Insel-Verlag, Taschenbuch-Verlag, 1974.

d'aquesta manera: «El vailet té una vida, una força gegantina, una voluntat poderosa i un enteniment sorprenents per als seus quatre anys. Què en serà? [...] Esperem que Déu el posi a treballar, perquè així en sortirà una persona noble i bella. M'esgarriro només de pensar en què es podria convertir aquest jovenet apassionat si l'eduquéssim malament o amb tebior».²

Aquella infantesa només podia augurar una adolescència tortuosa. Després d'una breu estada a Suïssa, la família retornà a Calw. Amb catorze anys Hesse completà la revàlida que li permeté cursar de franc estudis secundaris al «seminari evangèlic» de Maulbronn, un internat monàstic que més endavant reflectiria a les novel·les *Narziss i Goldmund* i *El joc de les granisses*. L'esperit de Hesse no trigà a rebel·lar-s'hi: declarà que seria «poeta o res de res»³ i al cap de mig any de ser-hi s'escapà

---

2. Adele GUNDERT: *Marie Hesse. Ein Lebensbild in Briefen u. Tagebüchern*. Stuttgart: Gundert, 1934, pàg. 208, *apud* Joseph MILEK: *Hermann Hesse. Biography and bibliography*. Vol. 1. Berkeley, Los Angeles, Londres: University of California Press, 1977, pàg. 4.

3. Ninon HESSE: *Kindheit und Jugend vor neunzehnhundert: Hermann Hesse in Briefen und Lebenszeugnissen*. (Vol. 1, 1877-1895.) Frankfurt del Main: Suhrkamp, 1993, pàg. 147.

del monestir. De primer, els pares el traslladaren a un balneari, on s'havia de curar la seva «feblesa nerviosa» o neurastènia, un quadre mèdic difús que en aquella època agrupava un ampli ventall de trastorns: irritabilitat, esgotament, mal de cap, malenconia, etc. Lluny de reposar-hi, però, manifestà pensaments suïcides («em voldria extingir com la posta»)⁴ i amb quinze anys s'intentà llevar la vida amb un revòlver vell. Sa mare el volgué internar en un psiquiàtric; Hesse digué que s'estimava més «tirar-se pou avall»,⁵ però finalment hi accedí i acabà ajudant a donar classes als disminuïts psíquics. Durant aquella etapa d'incomprensió, soledat i rebel·lia, ingressaria encara en un institut, però no completaria mai l'ensenyament secundari, sinó que, després de nombroses vicissituds, s'acabaria formant com a llibreter a Tübingen.

Hesse escriu des de ben jove poemes i relats, alguns dels quals es publiquen en revistes o els edita ell mateix assumint-ne la despesa. L'any 1904 l'editorial Fischer s'interessa per ell i decideix pu-

---

4. Ninon HESSE, *op. cit.*, pàg. 194.

5. Ninon HESSE, *op. cit.*, pàg. 223.

blicar *Peter Camenzind*, una novel·la en què Hesse feia temps que treballava i que narra la història d'un noi muntanyenc que va a ciutat i hi esdevé literat, per a acabar tornant-se'n a les muntanyes. Aquesta obra s'emmarca en la tradició alemanya de les novel·les de formació (*bildungsromane*) i ja presenta un tret molt distintiu de la seva obra: personatges antitètics i marcats contrastos, com ara la muntanya i la ciutat, l'home i la dona, etc.

Peter Camenzind va ser tot un èxit, i poc després va venir la seva segona novel·la: *Sota la roda* (1906), on l'autor passava comptes amb la seva adolescència i el seu pas per Maulbronn. La crítica al rigorisme amb què es tractava els infants i els joves hi és duríssima: «Darrere el somriure des- emparat de la petita cara de nen, ningú no va saber veure una ànima que patia, s'enfonsava i s'ofegava buscant ajut entre la por i la desesperació».⁶

L'any 1904 Hesse s'havia casat amb la fotògrafa Maria Bernoulli. D'aquell matrimoni en nasqueren tres fills, però la vida familiar era complicada i és en aquest context que el 1911 Hesse emprèn

---

6. Hermann HESSE: *Unterm Rad*. Berlín: Fischer Verlag, 1906, pàg. 191.

un gran viatge a l'Orient que el duu a Ceilan i a Indonèsia. Aquella experiència deixaria una petja important en la seva obra. En tornar a Europa, la família de Hesse es traslladà a una casa gran als afores de Berna.

El 1914 esclata la Primera Guerra Mundial. D'entrada, Hesse es posiciona, com la majoria de suïssos germanòfons, a favor de l'Imperi alemany. Veient que no és cridat a files, es presenta voluntàriament al consolat alemany de Berna, però no accepten la seva candidatura. Hesse no és nacionalista, però vincula amb la guerra l'esperança de posar fi a l'època del kàiser Guillem II i als règims europeus establerts, que considera caducs.⁷ Al mes de novembre d'aquell any publica un article contra la discriminació de la «cultura enemiga» en els cercles intel·lectuals alemanys, cosa que li valdrà una campanya de difamació per part de la premsa nacionalista alemanya.

Poc abans que s'acabi la guerra, en unes poques setmanes de treball arrauxat, Hesse escriu *Demian*, que veurà la llum el 1919. L'autor publica la

---

7. L'any 1906 ja havia cofundat la revista *März*, d'orientació antiguillèmina, que coeditaria fins al 1912.

novel·la sota el pseudònim d'Emil Sinclair per no presentar-se davant del públic jove amb un nom conegut. Aquesta novel·la també mostra el pas a l'adulthood del protagonista, envoltat de personatges arquetípics, però una part important de la seva evolució no es tradueix en acció externa, sinó que té lloc a l'interior del personatge.

Després de la guerra, la vida personal de Hesse es complica: el trasllat a un indret tranquil, apartat de la ciutat, no resol els conflictes matrimonials i la mort de son pare l'afecta profundament, així com la greu meningitis que ataca el seu fill petit. L'any 1911 escriu: «Donaria la meua mà esquerra per tornar a ser un solter pobre i alegre que no té sinó vint llibres, quatre llibres de reserva i una capsa plena de poemes secrets».⁸ El 1919 Hesse se separa de la seva família i es trasllada a Montagnola: un entorn idíl·lic que inspiraria l'autor no només per a escriure, sinó també per al dibuix i la pintura. És en aquella Casa Camuzzi que escriu *Siddharta* (1922). En aquest llibre es palesa una arrelada fascinació per l'Índia i un gran interès per

---

8. Hermann HESSE: *Gesammelte Briefe*. (Vol. 1, 1895-1921.) Frankfurt del Main: Suhrkamp, 1973, pàg. 194.

l'espiritualitat, tot i que en Hesse cobra un caire de mística individualista, en gran mesura aliè a les sensibilitats religioses de l'Orient. El protagonista de *Siddharta* abandona els pares per esdevenir monjo mendicant; coneix Buddha i l'abandona; s'enamora d'una cortesana i l'abandona... fins que troba un barquer, amb qui viurà escoltant el riu. Un llarg viatge cap a si mateix.

Uns anys després, Hesse es divorcia per poder-se casar amb Ruth Wenger (model de la Kamala de *Siddharta*). Aquell segon enllaç duraria tres anys escassos. Un nou intent de suïcidi dona fe del moment tortuós que travessa. El 1927, l'any que Hesse compleix cinquanta anys, publica *El llop estepari*, una novel·la de crisi vital.

Després d'*El llop estepari*, es casa en terceres núpcies i torna a Montagnola. Durant aquella etapa conclou *Narziss i Goldmund*, de què hem parlat més amunt, i escriu *El joc de les granisses*, un *bildungsroman* utòpic en què treballa dotze anys i que l'acosta de nou a Maulbronn, a la relació entre el jove i el mestre, a l'aprenentatge en la transició a l'adultesa. L'obra, publicada durant la Segona Guerra Mundial, ha d'aparèixer a Suïssa, perquè

no obté l'*imprimatur* dels nazis. Amb tot, Hesse no va ser un autor prohibit ni els seus llibres van ser cremats (tot i que no en faltaren instigadors), però el seu compromís amb autors perseguits pels nazis, alguns dels quals jueus, li feien difícil publicar al seu país natal des de l'ascens d'Adolf Hitler a la cancelleria. Un any després de la contesa, la trajectòria de Hesse mereix el premi Nobel.

Després de la guerra la seva producció literària decau sensiblement. Encara escriurà alguns relats i poemes, però cap novel·la més. El 1962 moriria d'un atac de feridura, deixant una obra vastíssima, d'unes quinze mil pàgines aproximadament, sense comptar les cartes que va escriure, en quantitat ingent, de les quals se'n conserven unes quaranta-quatre mil. Deixant de banda les maniobres polítiques i periodístiques contra l'autor, en general la crítica ha reaccionat de manera positiva al conjunt de la seva obra, tot i que sent tan extensa és necessàriament d'interès desigual.

La fama mundial li arribaria paradoxalment gràcies als Estats Units, un país on Hesse va ser, en vida seva, molt impopular. Durant els anys seixanta, però, va acabar seduint tota una generació

de nord-americans. De cop i volta, veien en ell un *outsider* contestatari, un guru que els parlava de l'Orient, un inconformista a la recerca de si mateix. Començava la *new age*, la psicodèlia i el *flower power*, i Hesse es convertia en una icona del moviment *hippy*.

Aquell corrent estendria la moda de Hesse arreu del món i el convertiria en l'autor alemany més popular del darrer segle. També a Alemanya se'l redescobria, i és que, si just després de la guerra havia perdut popularitat, els joves alemanys dels seixanta trobarien en ell, de nou, un autor que donava veu a les ànsies de trencar amb la generació anterior. Encara avui sorprèn la seva omnipresència a les llars alemanyes, la freqüència amb què se'l cita, l'afecte amb què hom aprèn els seus poemes.

El llibre que us presentem, fins ara inèdit en català, no forma part de les obres més conegudes. En realitat, és una obra exclosa de la majoria d'edicions «completes» de l'obra de Hesse. Data del 1923, però trigà molt de temps a veure la llum. L'any 1938, amb ocasió de l'examen de medicina del seu amic i mecenes Hans Conrad Bodmer,

Hesse encarregà a Peter Weiss, aleshores un estudiant de belles arts de vint-i-dos anys, que il·lustrés aquell conte.

Per a entendre'n el perquè cal recular a l'hivern del 1937, quan Weiss s'havia adreçat a Hesse per demanar-li el seu parer sobre alguns dels seus manuscrits i dibuixos. En paraules del jove artista, Hesse «fou la primera persona que es va prendre seriosament la meua activitat i els temes que m'ocupaven».⁹ A més, l'escriptor l'animà a presentar les seves pintures a l'Acadèmia de Belles Arts de Praga, on més tard l'acceptarien com a alumne. Aquell mateix any, artista i escriptor passaren l'estiu a la localitat suïssa de Montagnola.

L'any següent, després d'un curs a l'Acadèmia de Praga, Weiss tornà a Suïssa per instal·lar-se prop d'on vivia Hesse. En aquell moment, els alemanys ja havien ocupat Àustria i, veient la campanya bel·licista que es preparava contra Txecoslovàquia, Weiss es feu a la idea d'allargar la seva estada a l'estranger. És en aquest context de guerra que es produí l'encàrrec suara esmentat; men-

---

9. Hermann HESSE, *op. cit.*, pàg. 122.

tre treballava en la il·lustració de *La infantesa del bruixot*, Weiss seguia horroritzat les notícies sobre l'ocupació de Bohèmia.

Durant la tardor, Weiss completà la il·lustració d'aquest llibre i també la d'*Anton Schievelbeyn*. A més de fer-ne els dibuixos, escrigué el text íntegre de totes dues obres a mà, de manera que les il·lustracions quedessin entreteixides amb la narració. Quan arribà l'hivern, Weiss es traslladà a Suècia, on els seus pares, perseguits per ser d'origen jueu, s'havien resguardat.

Com es veu, el present volum dona fe que la infantesa i l'adolescència acompanyaren Hesse tota la vida. Esperem que aquesta lectura no només us apropi a la seva realitat personal, sinó que també us ajudi a tornar a la infantesa, aquest món màgic que costa tant de trobar un cop s'ha deixat enrere.

JOAN FERRARONS I LLAGOSTERA